وزارت معارف

تعلیم وتربیهٔ اسلامی

صنف سوم

سال چاپ: ۱۳۹۸ هـ . ش.

سرود ملی

دا وطن افغانستان دی
دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې
هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی
د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو
د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، گوجر دي
پامیریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي
هم ایماق، هم پشه یان
دا هېواد به تل ځلیږي
لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به
لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مو دی رهبر
وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحیم

وزارت معارف

تعلیم وتربیهٔ اسلامی

صنف سوم

سال چاپ: ۱۳۹۸ هـ. ش.

مشخصات کتاب

مضمون: تعلیم و تربیهٔ اسلامی

مؤلفان: گروه مؤلفان کتاب‌های درسی بخش تعلیم و تربیهٔ اسلامی نصاب تعلیمی

ویراستاران: اعضای دیپارتمنت ویراستاری و ایدیت زبان دری

صنف: سوم

زبان متن: دری

انکشاف دهنده: ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی

ناشر: ریاست ارتباط و آگاهی عامهٔ وزارت معارف

سال چاپ: ۱۳۹۸ هجری شمسی

مکان چاپ: کابل

چاپ‌خانه:

ایمیل آدرس: curriculum@moe.gov.af

پیام وزیر معارف

اقرأ باسم ربک

سپاس و حمد بیکران آفریدگار یکتایی را که بر ما هستی بخشید و ما را از نعمت بزرگ خواندن و نوشتن برخوردار ساخت، و درود بی‌پایان بر رسول خاتم- حضرت محمد مصطفی ﷺ که نخستین پیام الهی بر ایشان «خواندن» است.

چنانچه بر همه‌گان هویداست، سال ۱۳۹۷ خورشیدی، به نام سال معارف مسمی گردید. بدین ملحوظ نظام تعلیم و تربیت در کشور عزیز ما شاهد تحولات و تغییرات بنیادینی در عرصه‌های مختلف خواهد بود؛ معلم، متعلم، کتاب، مکتب، اداره و شوراهای والدین، از عناصر شش‌گانه و اساسی نظام معارف افغانستان به شمار می‌روند که در توسعه و انکشاف آموزش و پرورش کشور نقش مهمی را ایفا می‌نمایند. در چنین برهه سرنوشت‌ساز، رهبری و خانوادۀ بزرگ معارف افغانستان، متعهد به ایجاد تحول بنیادی در روند رشد و توسعه نظام معاصر تعلیم و تربیت کشور می‌باشد.

از همین‌رو، اصلاح و انکشاف نصاب تعلیمی از اولویت‌های مهم وزارت معارف پنداشته می‌شود. در همین راستا، توجه به کیفیت، محتوا و فرایند توزیع کتاب‌های درسی در مکاتب، مدارس و سایر نهادهای تعلیمی دولتی و خصوصی در صدر برنامه‌های وزارت معارف قرار دارد. ما باور داریم، بدون داشتن کتاب درسی باکیفیت، به اهداف پایدار تعلیمی در کشور دست نخواهیم یافت.

برای دستیابی به اهداف ذکرشده و نیل به یک نظام آموزشی کارآمد، از آموزگاران و مدرسان دلسوز و مدیران فرهیخته به‌عنوان تربیت کننده‌گان نسل آینده، در سراسر کشور احترامانه تقاضا می‌گردد تا در روند آموزش این کتاب درسی و انتقال محتوای آن به فرزندان عزیز ما، از هر نوع تلاشی دریغ نورزیده و در تربیت و پرورش نسل فعال و آگاه با ارزش‌های دینی، ملی و تفکر انتقادی بکوشند. هر روز علاوه بر تجدید تعهد و حس مسؤولیت پذیری، با این نیت تدریس راآغاز کنند، که در آیندۀ نزدیک شاگردان عزیز، شهروندان مؤثر، متمدن و معماران افغانستان توسعه یافته و شکوفا خواهند شد.

همچنین از دانش آموزان خوب و دوست داشتنی به مثابه ارزشمندترین سرمایه‌های فردای کشور می‌خواهم تا از فرصت‌ها غافل نبوده و در کمال ادب، احترام و البته کنجکاوی علمی از درس معلمان گرامی استفادۀ بهتر کنند و خوشه چین دانش و علم استادان گرامی خود باشند.

در پایان، از تمام کارشناسان آموزشی، دانشمندان تعلیم و تربیت و همکاران فنی بخش نصاب تعلیمی کشور که در تهیه و تدوین این کتاب درسی مجدانه شبانه روز تلاش نمودند، ابراز قدردانی کرده و از بارگاه الهی برای آن‌ها در این راه مقدس و انسان‌ساز موفقیت استدعا دارم.

با آرزوی دستیابی به یک نظام معارف معیاری و توسعه یافته، و نیل به یک افغانستان آباد و مترقی دارای شهروندان آزاد، آگاه و مرفه.

دکتور محمد میرویس بلخی

وزیر معارف

فهرست

صفحه	عنوان
۱	ایمان مفصل
۳	کلمۀ تمجید
۵	کلمۀ توحید (۱)
۷	کلمۀ توحید (۲)
۹	آیت الکرسی (۱)
۱۱	آیت الکرسی (۲)
۱۳	آیت الکرسی (۳)
۱۵	فضایل آیت الکرسی
۱۷	توحـــید
۱۹	شرک
۲۱	نمونه‌های شرک
۲۳	کفر
۲۵	استنجا (۱)
۲۷	استنجا (۲)
۲۹	فرایض وضو
۳۱	آب وضو
۳۳	آب‌های که طهارت با آن جایز نیست
۳۵	شکننده‌های وضو

عنوان	صفحه
اوقات نمازهای پنجگانه	۳۷
فرض‌های نماز	۳۹
نماز وتر	٤۳
دعای قنوت (۱)	٤٥
دعای قنوت (۲)	٤٧
دعای قنوت (۳)	٤٩
دعای قنوت (۴)	٥۰
نماز جماعت	٥۱
صف بستن	٥۳
آداب مسجد	٥٥
آداب قضای حاجت	٥٧
اخلاق مسلمان	٥٩
حقوق والدین	٦۱
آداب و رفتار با معلم	٦۳
رفتار با خویشاوندان	٦٥
محیط زیست	٦٧
رفتار با حیوانات	٦٩
پاکیزه گی	٧۱
بیهوده سخن گفتن	٧۳
خصلت‌های مسلمان	٧٤

درس اول

ایمان مفصل

ما به خداﷻ، فرشته‌گان، کتاب‌های آسمانی، پیامبران، روز آخــرت و قضــا و قــدر (خیر و شــر) که از طرف خداوندﷻ اســت، ایمان داریم.

فعالیت

شاگردان ارکان ایمان را از یکدیگر بپرسند.

ارزیابی

۱- ارکان ایمان را نام بگیرید.

۲- ایمان مفصل را از حفظ بگویید.

۳- ما به قضا و قدر.......... داریم.

کلمهٔ تمجید

سُبْحَانَ اللّٰهِ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ، وَلا إِلٰهَ إِلاَّ اللّٰهُ، وَاللّٰهُ أَكْبَرُ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيْمِ.

تکرار کلمه‌ها:

سُبْحَانَ اللّٰهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ

وَلا إِلٰهَ إِلاَّ اللّٰهُ وَاللّٰهُ أَكْبَر

وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيْمِ.

فعالیت

شاگردان کلمۀ تمجید را در گروه‌ها بین هم تکرار نمایند.

ارزیابی

۱– کلمۀ تمجید را از حفظ بگویید.

۲– کلمۀ تمجید را تکمیل کنید:

سبحان الله والحمدلله....

کلمهٔ توحید (۱)

لاَ إِلٰهَ إِلاَّ اللّٰهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِیکَ لَهُ، لَهُ الْمُلْکُ وَلَهُ الْحَمْدُ...

تکرار کلمه‌ها:

- ✓ **لاَ إِلٰهَ إِلاَّ اللّٰهُ**
- ✓ **وَحْدَهُ لاَ شَرِیکَ لَهُ**
- ✓ **لَهُ الْمُلْکُ**
- ✓ **وَلَهُ الْحَمْدُ.**

فعالیت

شاگردان کلمهٔ توحید را از همدیگر بپرسند.

ارزیابی

۱– کلمهٔ توحید را از حفظ بگویید.

۲– تکمیل کنید:

لا اله الا اللّٰه.......................... وله الحمد....

درس چهارم

کلمهٔ توحید (۲)

یُحْیِی وَیُمِیْتُ وَهُوَ حَیٌّ لَّا یَمُوتُ بِیَدِهِ الْخَیْرُ وَهُوَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیر.

تکرار کلمه‌ها:

- ✓ یُحْیِی وَیُمِیْتُ
- ✓ وَهُوَ حَیٌّ لَّا یَمُوتُ
- ✓ بِیَدِهِ الْخَیْرُ
- ✓ وَهُوَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیر

فعالیت

شاگردان به شکل گروهی کلمهٔ توحید را بخوانند.

ارزیابی

۱- کلمهٔ توحید را با آواز بلند بخوانید.

۲- کلمهٔ توحید را از حفظ بگویید.

۳- تکمیل کنید:

یحیی...................... بیده الخیر......................

درس پنجم

آیت الکرسی (۱)

﴿اللّهُ لاَ إِلَـهَ إِلاَّ هُوَ الْحَىُّ الْقَيُّومُ لاَ تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلاَ نَوْمٌ لَّهُ مَا فِى السَّمَاوَاتِ وَمَا فِى الأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِىْ يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلاَّ بِإِذْنِهِ...﴾

فعالیت

شاگردان بخش اول آیت الکرسی را بخوانند، تکرار کنند و از یکدیگر بپرسند.

ارزیابی

۱– بخش اول آیت الکرسی را بخوانید.

۲– بخش اول آیت الکرسی را از حفظ بگویید.

۳– تکمیل کنید:

لَّهُ مَا فِی السَّمَاوَاتِ.............................

درس ششم

آیت الکرسی (۲)

﴿...يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلاَ يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلاَّ بِمَا شَآءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ وَلاَ يَؤُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ﴾ (بقره/۲۵۵)

فعالیت

شاگردان بخش دوم آیت الکرسی را بخوانند، تکرار نمایند و از یکدیگر بپرسند.

ارزیابی

۱- بخش دوم آیت الکرسی را بخوانید.

۲- بخش دوم آیت الکرسی را از حفظ بگویید.

درس هفتم

آیت الکرسی (۳)

﴿اللّٰهُ لَا إِلٰـهَ إِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَّلَا نَوْمٌ لَّهُ مَا فِی السَّمَاوَاتِ وَمَا فِی الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِی یَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ یَعْلَمُ مَا بَیْنَ أَیْدِیهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا یُحِیطُونَ بِشَیْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَآءَ وَسِعَ کُرْسِیُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا یَؤُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِیُّ الْعَظِیْمُ﴾ (بقرة / ۲۵۵)

فعالیت

شاگردان آیت الکرسی شریف را با آوازبلند بخوانند و نیز از یکدیگر بپرسند.

ارزیابی

۱– آیت الکرسی را بخوانید.

۲– تکمیل کنید:

– اللّهُ لاَ إِلٰـهَ إِلاَّ هُوَ الْحَيُّ .... وَلاَ نَوْمٌ

– وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ........................

درس هشتم

فضایل آیت الکرسی

– خواندن آیت الکرسی ثواب زیاد دارد.

پیامبر ﷺ فرموده است:

«هر گاه به بستر خواب رفتی، آیت الکرسی را بخوان، در این صورت از طرف خداوند نگهبانی برایت تعیین می‌گردد و تا صبح هیچ شیطانی به تو نزدیک نمی‌شود».[1]

– ما بعد از هر نماز فرض آیت الکرسی را می‌خوانیم.

۱- صحیح البخاری

فعالیت

شاگردان به کمک معلم در مورد فضایل آیت الکرسی با هم گفتگو نمایند.

ارزیابی

۱– پیامبر ﷺ در مورد آیت الکرسی چه فرموده است؟

۲– خواندن..........................ثواب دارد.

۳– بعد از هر نماز..............................

درس نهم

توحید

یگانه دانستن خداوند ﷻ را توحید گویند.

الله ﷻ یگانه است.

شریک و مانند ندارد.

از هر عیب پاک است.

ما فقط الله ﷻ را می‌پرستیم.

الله ﷻ آفریدگار تمام مخلوقات است.

غیب دانستن خاصهٔ الله ﷻ است.

فعالیت

شاگردان با همکاری معلم در مورد عبادت الله ﷻ گفتگو کنند.

ارزیابی

۱– توحید چه را گویند.

۲– تمام موجودات را کی آفریده است؟

درس دهم

شرک

شریک دانستن مخلوق را با الله ﷻ شرک می‌گویند.

شرک بزرگترین گناه است.

عبادت غیر الله شرک است.

الله ﷻ مشرک را نمی‌بخشد.

مشرک به بهشت داخل نمی‌شود.

فعالیت

شاگردان در مورد شرک با استفاده ازمتن درس بین هم سوال و جواب کنند.

ارزیابی

۱- شرک چه را گویند؟

۲- آیا مشرک به بهشت می‌رود؟

نمونه‌های شرک

نمونه‌های شرک عبارت اند از:

- **سجده کردن به غیرالله**
- **انجام دادن عبادت به غیرالله**
- **تعظیم به بت ها، آتش و غیره**
- **شریک ساختن مخلوق در صفات الله ﷻ**

فعالیت

شاگردان در مورد نمونه‌های شرک گفتگو کنند.

ارزیابی

۱– سجده کردن به غیر الله از جملهٔ چیست؟

۲– نمونه‌های شرک را بیان کنید.

درس دوازدهم

کفر

کُفر به معنای انکار کردن است.

نمونه‌های کُفر:

- انکار کردن از الله ﷻ و رسول او ﷺ

- انکار کردن از دین اسلام

- تمسخر به دین اسلام

- خود را کافر گفتن

ما باید از گفتن الفاظ کُفری بپرهیزیم.

فعالیت

شاگردان با استفاده از متن درس، در مورد کُفر، گفتگو کنند.

ارزیابی

۱– کفر به معنای چیست؟

۲– ما باید از گفتن.............. بپرهیزیم.

۳– نمونه‌های کفر را نام بگیرید.

درس سیزدهم

استنجا (۱)

معنای استنجا:

پاک کردن شرمگاه را استنجا گویند.

می‌توان به اشیای ذیل استنجا کرد:

- آب
- کلوخ

– سنگ

– کاغذ تشناب

ما با دست چپ، استنجا می‌کنیم.

در صورتی که نجاست زیاد باشد، استنجا با آب واجب است.

فعالیت

شاگردان در مورد اشیای که به آن استنجا می‌شود، گفتگو نمایند.

ارزیابی

۱– استنجا را تعریف کنید.

۲– با کدام چیزها استنجا کردن جایز است؟

درس چهاردهم

استنجا (۲)

چیزهای که استنجا کردن با آن جایز نیست:

– استخوان

– سرگین

– طعام

و همچنان با دست راست استنجا جواز ندارد.

فعالیت

شاگردان چیزهای را که استنجا کردن با آن‌ها درست نیست از یکدیگر بپرسند.

ارزیابی

۱– استنجا کردن با این چیزها جایز نیست:

۱–...... ۲–.......۳–.......

۲– چیزهای راکه استنجا کردن با آن جایز نیست نام بگیرید.

درس پانزدهم

فرض‌های وضو

فرض‌های وضو چهار است

۱– شستن تمام روی

۲– شستن دست‌ها با آرنج‌ها

۳– مسح چهارم حصهٔ سر

۴– شستن پاها با بجلک‌ها

فعالیت

شاگردان در صحن مکتب تحت راهنمایی معلم عملاً وضو کنند.

ارزیابی

۱– فرض‌های وضو چند است؟

۲– فرض‌های وضو را نام بگیرید.

درس شانزدهم

آب وضو

با آب‌های زیر وضو جایز است

۱ـ آب باران

۲ـ آب چشمه‌ها و نهرها

۳ـ آب چاه‌ها

۴ـ آب دریا

۵– آب برف، ژاله و یخ

۶– آب حوض‌های بزرگ

بر ما لازم است تا با آب پاک وضو کنیم

فعالیت

شاگردان در مورد انواع آب‌های که وضو با آن‌ها جایز است گفتگو کنند.

ارزیابی

۱– با کدام آب‌ها وضو کردن جایز است؟

۲– تکمیل کنید:

بر ما لازم است تا با .... وضو کنیم.

درس هفدهم

آب‌های که طهارت با آن جایز نیست

۱–مایعاتی که آب گفته نمی‌شوند.

مانند آب میوه ها، چای، شوربا و غیره.

۲– آبی که چیز نجس در آن افتاده باشد.

۳– آبی که یک بار با آن وضو و یا غسل شده باشد.

ما باید از وضو کردن با آب ناپاک خود داری کنیم.

فعالیت

شاگردان در مورد آب پاک و آب ناپاک گفتگو کنند.

ارزیابی

۱– با کدام آب‌ها وضو کردن جایز نیست؟

۲– ما باید .... کنیم.

درس هژدهم

شکننده‌های وضو

شکننده‌های وضو عبارت اند از:

۱– بیرون شدن مواد غایطه، پیشاب و باد از شرمگاه

۲– بیرون آمدن و جاری شدن خون و چرک از بدن

۳– قَی کردن به دهن پر

۴– خواب

۵– بیهوشی

۶– دیوانه‌گی

۷– با صدای بلند در نماز خندیدن

فعالیت

شاگردان به گروه‌های کوچک تقسیم شده و شکننده‌های وضو را از یکدیگر بپرسند.

ارزیابی

۱- شکننده‌های وضو چند است؟

۲- شکننده‌های وضو را نام بگیرید.

درس نوزدهم

اوقات نمازهای پنج گانه

۱– صبح

از طلوع صبح صادق تا طلوع آفتاب

۲– وقت نماز ظهر (پیشین)

از زوال آفتاب تا دو چند شدن سایۀ هرچیز

۳– وقت نمازعصر(دیگر)

از ختم وقت پیشین تا غروب آفتاب

۴– وقت نماز مغرب (شام)

بعد از غروب آفتاب تا گم شدن شفق

۵– وقت نماز عشاء (خفتن)

از ختم وقت شام تا ختم شب

فعالیت

شاگردان نام و اوقات نمازهای پنج‌گانه را از یکدیگر بپرسند.

ارزیابی

۱– نمازهای پنجگانه را نام بگیرید.

۲– وقت نماز پیشین را بگویید.

۳– وقت نماز صبح..................

درس بیستم

فرض‌های نماز

در نماز هفت چیز فرض است:

۱– تکبیر تحریمه

۲– قیام (ایستادن)

۳– قرائت (خواندن)

۴– رکوع

۵– سجده

۶– قعدهٔ اخیر

۷– بیرون شدن از نماز (سلام دادن).

فعالیت

معلم برای شاگردان هدایت می‌دهد تا به طور عملی نماز بخوانند.

ارزیابی

۱- فرض‌های نماز چند است؟

۲- فرض‌های نماز را نام بگیرید.

درس بیست ویکم

نماز وتر

خواندن نماز وتر، واجب است.

نماز وتر سه رکعت است.

نماز گزار:

– در رکعت سوم بعد از قرائت سوره، با گفتن تکبیر هر دو دست خود را بلند می‌کند.

– بعد از تکبیر دست راست را بالای دست چپ گذاشته دعای قنوت را می‌خواند.

فعالیت

شاگردان نماز وتر را در داخل صنف به طور عملی ادا کنند.

ارزیابی

۱– نماز وتر چند رکعت است؟

۲– خواندن نماز وتر...... است.

۳– دعای قنوت در رکعت چندم وتر خوانده می‌شود؟

درس بیست ودوم

دعای قنوت (۱)

اللّٰهُمَّ إِنَّـا نَسْــتَعِيْنُکَ وَنَسْــتَغْفِرُکَ وَنُؤْمِنُ بِکَ وَنَتَوَکَّلُ عَلَيْکَ وَنُثْنِيْ عَلَيْکَ الْخَيْرَ ...

فعالیت

شاگردان بخش اول دعای قنوت را به شکل دسته جمعی با آواز بلند بخوانند.

ارزیابی

۱– بخش اول دعای قنوت را از حفظ بگویید.

۲– تکمیل کنید:

–اللّٰهُمَّ إِنَّا نَسْتَعِيْنُکَ............ وَنُؤْمِنُ بِکَ ....

دعای قنوت (۲)

وَنَشْــكُرُكَ وَلا نَكْفُــرُكَ ونَخْلَــعُ وَنَتْــرُكُ مَنْ يَّفْجُرُكَ...

فعالیت

شاگردان قسمت دوم دعای قنوت را با آواز بلند بخوانند و همچنان از یکدیگر بپرسند.

ارزیابی

قسمت دوم دعای قنوت را از حفظ بگویید.

درس بیست و چهارم

دعای قنوت (۳)

اللّهُـــمَّ إِیَّاکَ نَعْبُدُ وَلَکَ نُصَلِّي وَنَسْــجُدُ وَإِلَیْکَ نَسْعَیٰ...

فعالیت

شاگردان قسمت سوم دعای قنوت را به طور دسته جمعی با آواز بلند بخوانند.

ارزیابی

۱– قسمت سوم دعای قنوت را از حفظ بگویید.

۲– اللّهُمَّ إِیَّاکَ نَعْبُدُ .... نَسْعَیٰ

درس بیست وپنجم

دعای قنوت (۴)

وَنَحْفِـدُ وَنَرْجُوْ رَحْمَتَکَ وَنَخْشَـــی عَذَابَکَ إِنَّ عَذَابَکَ بِالْکُفَّارِ مُلْحِقٌ.

فعالیت

شاگردان بخش آخر دعای قنوت را با آواز بلند بخوانند.

ارزیابی

۱– قسمت آخر دعای قنوت رابخوانید.

۲– دعای قنوت را از حفظ بگویید.

درس بیست و ششم

نماز جماعت

پیامبر ﷺ فرموده است:

«ثواب نماز با جماعت بر نماز تنها گزار بیست و هفت مرتبه بیشتر است»[1].

_ ما نماز را باجماعت می‌خوانیم.

_نماز پیشین و دیگر در جماعت، خفیه (آهسته) خوانده می‌شود.

_ نماز شام، خفتن وصبح در جماعت، به جهر (آواز بلند) خوانده می‌شود.

۱- بخاری

ما، در نمازهای جهری بـــه قرائت امام گوش می‌دهیم.

فعالیت

شاگردان در مورد نماز جماعت گفتگو کنند.

ارزیابی

۱– پیامبر ﷺ در مورد نماز جماعت چه فرموده است؟

۲– کدام نمازها در جماعت، خفیه خوانده می‌شود؟

۳– کدام نمازها در جماعت به جهر خوانده می‌شود؟

صف بستن

حضرت محمد ﷺ فرموده است:

«صف‌های تان را برابر کنید؛ زیرا برابر ساختن صف از جملۀ نماز است»[1].

۱–کنار همدیگر شانه به شانه ایستادن سنت است.

۲– برابر نساختن صف سبب کینه و نفاق می‌گردد.

۱- بخاری

فعالیت

شاگردان ایستادن در صف جماعت را در داخل صنف تمثیل کنند.

ارزیابی

۱– پیامبر ﷺ در مورد صف نماز چه فرموده است؟

۲– برابر نبودن صف سبب چه می‌گردد؟

۳– کنار همدیگر........................ سنت است.

آداب مسجد

پیش از داخل شدن به مسجد وضو می‌نماییم.

با پای راست داخل مسجد می‌شویم و این دعا را می‌خوانیم: «اَللّٰهُمَّ افْتَحْ لِيْ اَبْوَابَ رَحْمَتِکَ»

هنگام بیرون شدن از مسجد با پای چپ بیرون می‌شویم واین دعا را می‌خوانیم:
«اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْئَلُکَ مِنْ فَضْلِکَ».

از پیش روی نماز کسی نمی‌گذریم.

گپ زدن بی مورد، سرو صدا کردن در مسجد درست نیست.

فعالیت

شاگردان در مورد آداب مسجد گفتگو نمایند.

ارزیابی

۱– قبل از داخل شدن به مسجد..............

۲– چند نمونه از آداب مسجد را بیان کنید؟

درس بیست و نهم

آداب قضای حاجت

ما باید در هنگام قضای حاجت آداب ذیل را رعایت نماییم:

وقتی که به بیت الخلاء می‌رویم، باید این دعا را بخوانیم:

«اللّٰهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ»

پس از خارج شدن، این دعا را می‌خوانیم: «غُفْرَانَکَ»

هنگام داخل شدن، پای چپ و هنگام بیرون شدن پای راست را پیش می‌گذاریم.

هنگام قضای حاجت، رو و پشت به قبله نمی‌نشینیم.

از پیشاب کردن در آب خود داری می‌کنیم.

با دست چپ محل نجاست را پاک می‌کنیم.

فعالیت

شاگردان در مورد استنجا گفتگو کنند.

ارزیابی

۱– دعای داخل شدن به بیت الخلا را بگویید.

۲– دعای بیرون شدن از بیت الخلا را بگویید.

۳– محل نجاست را باکدام دست پاک می‌کنیم؟

درس سی ام

اخلاق مسلمان

پیامبر ﷺ فرموده است: «من تنها برای تکمیل خوبی‌های اخلاق، فرستاده شده ام».[1]

اخلاق مسلمان این است:

- هیچ کس را حقیر نمی‌شمارد.
- نسبت به یکدیگر عفو و گذشت می‌داشته باشد.
- به والدین خود نیکی کرده، در مقابل آن‌ها به آرامی سخن گفته و از آن‌ها اطاعت می‌کند.
- از بدگمانی و جاسوسی خود داری می‌کند.

۱- سنن الکبرا للبیهقی

- از گفتن الفاظ بد اجتناب می‌کند.

- دروغ نمی‌گوید، غیبت نمی‌کند، کسی را فریب و دشنام نمی‌دهد.

فعالیت

شاگردان درمورد اخلاق مسلمان با همدیگر گفتگو نمایند.

ارزیابی

۱- پیامبر ﷺ در مورد اخلاق چه فرموده است؟

۲- چند نمونه از اخلاق مسلمان را بگویید.

درس سی ویکم

حقوق والدین

پیامبر اکرم ﷺ فرموده است: «به درستی که، خداوند توصیه می‌کند شما را به نیکی در برابر مادران‌تان، سپس توصیه می‌کند شما را به نیکی در برابر پدران تان».[1]

ما پدر و مادر خود را دوست داریم.

- با پدر و مادر خود همیشه کمک می‌کنیم.
- در کارهای خیر از آن‌ها فرمانبرداری می‌کنیم.
- با پدر ومادر خود نیکی می‌کنیم.
- در مقابل آن‌ها با ادب و احترام رفتار می‌کنیم.
- به صدای آن‌ها زود پاسخ می‌دهیم.

۱- روایت احمد و ابن ماجه

فعالیت

شاگردان در مورد حقوق پدر ومادر در گروه‌های مختلف گفتگو نمایند.

ارزیابی

۱– پیامبراکرم ﷺ درمورد حقوق والدین چه فرموده اند؟

۲– حقوق والدین را بیان نمایید.

درس سی ودوم

آداب و رفتار با معلم

رسول الله ﷺ فرموده است: «به تحقیق که من معلم فرستاده شده ام».[1]

معلم مانند پدر یا مادر ما است.

ما به درس معلم گوش فرا می‌دهیم.

در بین سخن او گپ نمی‌زنیم.

در حضور او پرحرفی، بازی وشوخی نمی‌کنیم.

هرگاه در درس کدام مشکلی داشته باشیم؛ از او می‌پرسیم.

بدون اجازهٔ او، از صنف بیرون نمی‌شویم.

۱- روایت ابن ماجه

نصیحت معلم را می‌پذیریم.

فعالیت

در مورد رفتار در مقابل معلم گفتگو نمایید.

ارزیابی

۱ــ چند نمونه از رفتار با معلم را نام بگیرید.

۲ــ پیامبر ﷺ در مورد معلم چه فرموده است؟

درس سی وسوم

رفتار با خویشاوندان

رسول الله ﷺ فرموده است:

«هرکس که می‌خواهد روزی اش زیاد گردد و عمرش طولانی شود، باید که صلۀرحم داشته باشد».(۱)

ما خویشاوندان خود را دوست داریم.

باخویشاوندان خود به نیکی رفتار می‌کنیم.

با آن‌ها قطع رابطه نمی‌کنیم.

در کارها با آن‌ها کمک می‌کنیم.

۱- صحیح البخاری .

به آن‌ها ضرر نمی‌رسانیم و آن‌ها را اذیت نمی‌کنیم.

در میان آن‌ها تفرقه افگنی و سخن‌چینی نمی‌کنیم.

فعالیت

شاگردان در مورد رفتار با خویشاوندان با هم گفتگو کنند.

ارزیابی

۱– با خویشاوندان باید چگونه رفتار کنیم؟

۲– پیامبر ﷺ در مورد رفتار با خویشاوندان چه فرموده است؟

درس سی و چهارم

محیط زیست

پیامبر ﷺ فرموده اســت: «ماحــول و اطراف خویش را پاکیزه نگهدارید». (۱)

ما مکلف هســتیم تا محل زنده‌گی خود را پاک نگهداریم.

در ماحول خانه و مکتب درخت غرس می‌نماییم و از آن مراقبت می‌کنیم.

گل‌ها و سبزه‌ها را آب می‌دهیم.

کثافات را در زباله دانی مخصوص آن می‌اندازیم.

۱- سنن الکبرا للبیهقی - سنن ترمزی

پوســت میوه، پوش وقوطی مواد خوراکی را در راه‌ها نمی اندازیم.

در سرسبزی و شادابی محیط خود تلاش می‌کنیم.

فعالیت

شاگردان در مورد پاک نگهداری محل زنده‌گی باهم گفتگو نمایند.

ارزیابی

برای پاکی محل زنده‌گی مان چه باید بکنیم؟

رفتار با حیوانات

«پیامبـــر ﷺ از جنگانیـــدن و (اذیـــت کردن) حیوانات منع فرموده است».[1]

ما در برابر حیوانات از مهربانی کار می‌گیریم.

- **به حیوانات گرسنه وتشـــنه کاه، دانه، آب و علف می‌دهیم.**
- **آن‌ها را نمی‌زنیم و بر آن‌ها ظلم نمی‌کنیم.**
- **کشتن حیوانات مُضر مانند، مار، گژدم، موش، گرگ و... روا است.**

۱- سنن ابی داود

فعالیت

شاگردان در مورد رفتار با حیوانات گفتگو کنند.

ارزیابی

پیامبر ﷺ در مورد جنگانیدن حیوانات چه فرموده است؟

چند نمونه از رفتار با حیوانات را نام بگیرید.

درس سی وششم

پاکیزه‌گی

پیامبر ﷺ فرموده است: « دین اسلام بر اساس پاکی بنا نهاده شده است ».(۱)

هر صبح دندان‌های خود را با مسواک یا برس پاک می‌نماییم.

قبـــل از غذا خـــوردن و بعد از غـــذا خوردن دست‌های خود را می‌شوییم.

با دست‌های آلوده و نا پاک غذا نمی‌خوریم.

بدن خود را خوب می‌شوییم و لباس‌های پاک

۱- صحیح البخاری

می‌پوشیم.

بعد از تشناب رفتن دســـت‌های خود را با آب پاک و صابون می‌شوییم.

- پاکیزه‌گی از مریضی‌ها جلوگیری می‌کند.

فعالیت

شاگردان در مورد پاکیزه‌گی با هم گفتگو کنند.

ارزیابی

پیامبر ﷺ در مورد پاکی چه فرموده است؟

پاکیزه‌گی از........................ می‌کند.

با دست‌های................... غذا نمی‌خوریم.

درس سی و هفتم

بیهوده سخن گفتن

پیامبر ﷺ فرموده است: «کســـی که به خدا و روز آخرت ایمان دارد، پس باید سخن نیک بگوید و یا خاموش باشد». [1]

- از سخنان بی فایده خود داری می‌کنیم.

- بیش از اندازه سخن نمی‌گوییم.

- سخن‌های خود را سنجیده می‌گوییم.

- از بیهوده گویی پرهیز می‌کنیم.

فعالیت

شاگردان در مورد سخنان بیهوده با هم گفتگو نمایند.

ارزیابی

پیامبر اکرم ﷺ در مورد بیهوده سخن گفتن چه فرموده است؟

۱- صحیح البخاری

درس سی و هشتم

خصلت‌های مسلمان

پیامبر ﷺ فرموده است: «مسلمان کسی است که سایر مسلمانان از آزار دست و زبانش در امان باشند».[1]

برخی از خصلت‌های مسلمان:

- مسلمان با همگان به نیکویی رفتار می‌کند.
- به عهد خویش وفا می‌کند.
- همیشه راست می‌گوید و از دروغ پرهیز می‌نماید.
- صابر و شکرگزار می‌باشد.
- مردم را به کار نیک امر می‌کند و از کار بد باز

۱- صحیح البخاری

می‌دارد.

- خشـــم خود را فــرو می‌برد و خطــای مردم را می‌بخشد.

فعالیت

شاگردان در مورد خصلت‌های مسلمان باهم گفتگو کنند.

ارزیابی

۱– چند خصلت مسلمان را نام بگیرید.

خانه خالی‌های ذیل را تکمیل کنید:

الف– مسلمان همیشه............ و از دروغ..........

ب – پیامبر ﷺ فرموده است:......................